

Aktualizace Dlouhodobého záměru vzdělávací a vědecké, výzkumné, vývojové a inovační, umělecké a další tvůrčí činnosti pro oblast vysokých škol pro rok 2012

Preambule

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (dále jen „ministerstvo“) vyhláší v pořadí druhou aktualizaci *Dlouhodobého záměru vzdělávací a vědecké, výzkumné, vývojové a inovační, umělecké a další tvůrčí činnosti pro oblast vysokých škol pro období 2011 – 2015* (dále jen „Dlouhodobý záměr ministerstva“). Hlavním smyslem Aktualizace Dlouhodobého záměru ministerstva pro rok 2012 (dále jen „Aktualizace“) je konkretizovat naplňování strategických cílů vysokoškolské politiky v roce 2012. Dokument tak představuje důležitý krok na cestě od vymezení hlavních oblastí rozvoje vysokého školství a pojmenování základních priorit směrem ke stanovení a postupnému naplňování konkrétních dílčích cílů. Aktualizace navíc reflektuje změny širšího společenského, ekonomického a politického kontextu v období po schválení výchozího strategického dokumentu pro vysoké školství. Zohledňuje především cíle formulované v „Programovém prohlášení vlády České republiky“ schváleném usnesením vlády ze dne 4. srpna 2010 č. 553 a v „Národním programu reformy České republiky 2011“ schváleném usnesením vlády ze dne 27. dubna 2011 č. 314. Navazuje rovněž na závěry nově provedeného zhodnocení stavu českého vysokého školství v širší komparativní perspektivě.¹

Základním východiskem a obecným rámcem vysokoškolské politiky státu zůstávají priority definované v Dlouhodobém záměru ministerstva, o jejichž postupné naplňování bude ministerstvo v následujících letech usilovat. Tato Aktualizace věnuje pozornost výhradně těm cílům, jejichž naplňování bude v roce 2012 podpořeno prostřednictvím nově zaváděných či výrazněji transformovaných programů, nástrojů a opatření (např. rozvojové programy, pravidla financování), a její podstatou je tedy upřesnění a operacionalizace existujících priorit spíše než jejich zásadní revize.

¹ Viz pracovní verze dokumentu „Strategický rámec vysokoškolské politiky“ ze dne 30. března 2011, kterou ministerstvo zveřejnilo na adrese <http://www.msmt.cz/file/15287>.

Priority rozvoje v roce 2012

Nejvýznamnějším úkolem ministerstva pro rok 2012 je dokončit a vládě předložit návrh komplexní legislativní úpravy ve vztahu k vysokému školství v České republice. Navzdory skutečnosti, že v době přípravy předkládaného dokumentu je tento proces teprve ve fázi diskuze nad koncepčními východisky věcného záměru zákona o vysokých školách, základní obrysy budoucí úpravy jsou naznačeny ve strategických materiálech ministerstva a částečně také reflektovány v pozičních dokumentech některých významných aktérů.² Plně v souladu s opakovaně deklarovanou snahou zvýšit předvídatelnost svých kroků a zajistit nejplynulejší možný přechod k novému legislativnímu prostředí bude proto ministerstvo souběžně s přípravou nového zákona rovněž vytvářet podmínky usnadňující budoucí implementaci nové legislativní úpravy na vysokých školách. V souvislosti s tím a také s dalšími prioritami a cíli považuje ministerstvo za potřebné zaměřit pozornost především k následujícím oblastem:

1. **vztah vysokých škol ke státu:** posilování institucionální autonomie vysokých škol, transparentnější definování a hodnocení naplňování veřejného zájmu ve vysokém školství prostřednictvím sledovatelných ukazatelů výkonu, snižování administrativní zátěže;
2. **zvyšování relevance obsahu vzdělání** a přizpůsobování struktury vzdělávacích příležitostí potřebám ekonomiky a pracovního trhu;
3. **rozlišování různých směrů vysokoškolského vzdělávání a zpřesňování poslání jednotlivých vysokých škol;**
4. **efektivnější využívání (integrace) existujících kapacit** a finančních zdrojů;
5. **rozvoj mezinárodní spolupráce.**

V případě veřejných vysokých škol, ve vztahu k nimž má Aktualizace zvláštní význam s ohledem na jejich financování v rámci rozvojových programů, představuje nejvýraznější posun oproti dosavadnímu modelu **nahrazení decentralizovaných rozvojových programů institucionálním rozvojovým programem vázaným na nově zavedenou soustavu ukazatelů výkonu**. Ministerstvo vyzve veřejné vysoké školy, aby si v souladu s cíli svých dlouhodobých záměrů a s přihlédnutím k Dlouhodobému záměru ministerstva zvolily relevantní soubor kvantitativních a kvalitativních ukazatelů výkonu a ve svém institucionálním rozvojovém plánu stanovily cílové hodnoty těchto ukazatelů pro rok 2012 na pozadí indikativního tříletého výhledu.³ Při koncipování institucionálních rozvojových plánů ministerstvo

² Zejm. materiál „Idea reformy terciárního vzdělávání“ schválený plénem České konference rektorů v červnu 2010 a zveřejněný na adrese http://crc.muni.cz/pdf/documents/idea_reformy.pdf.

³ Ukazatele výkonu veřejné vysoké školy budou navrženy na základě priorit a cílů dlouhodobého záměru této vysoké školy a v souladu s Dlouhodobým záměrem ministerstva. Institucionální rozvojový plán a v něm obsažené ukazatele výkonu se proto nemusí omezovat výhradně na priority popsané v předkládané Aktualizaci dlouhodobého záměru ministerstva.

veřejným vysokým školám doporučuje přihlížet k souboru opatření vysokoškolské politiky a jejich souslednosti, jak je nastíněna ve Strategickém rámci vysokoškolské politiky.

Institucionální rozvojový plán bude považován za součást aktualizace dlouhodobého záměru vysoké školy a bude podléhat projednání s ministerstvem. Jednotlivým veřejným vysokým školám bude formou orientačního limitu stanovena maximální výše dotace na uskutečňování institucionálního rozvojového plánu, která jim může být poskytnuta z prostředků institucionálního rozvojového programu.

Následující popis konkrétních cílů a opatření je strukturován v souladu s prioritními oblastmi *Dlouhodobého záměru ministerstva*, kterými jsou Kvalita a relevance, Otevřenost a Efektivita a financování, přičemž rozlišuje jednak úkoly ministerstva, jednak doporučení pro vysoké školy.

1. Kvalita a relevance

Diverzifikace institucí a studijních programů

Ministerstvo:

- prostřednictvím institucionálních rozvojových programů podpoří implementaci dlouhodobých záměrů veřejných vysokých škol s cílem podporovat jednotlivé vysoké školy v naplňování jejich poslání;
- bude různými způsoby motivovat univerzitní vysoké školy k výraznějšímu propojování vzdělávací činnosti s výzkumem a dalšími tvůrčími činnostmi;
- navrhne postupy pro hodnocení různých tvůrčích činností vysokých škol;
- podpoří prostřednictvím zásad a pravidel financování veřejné vysoké školy k systematičtějšímu sledování vývoje zaměstnatelnosti a uplatnění absolventů na pracovním trhu; připraví projekci kvalifikačních požadavků (podle stupně a oborů vzdělání);
- se zasadí o zřetelnější rozlišení profesního směru vysokoškolského vzdělávání a v souladu s posláním profesně zaměřených vysokých škol bude podporovat výraznější profilaci vybraných bakalářských a magisterských programů;
- prostřednictvím koncepčních dokumentů vymezí politiku státu týkající se role soukromých vysokých škol ve vysokoškolském systému;
- bude věnovat zvýšenou pozornost roli státních vysokých škol při naplňování společenských potřeb ve vysokoškolském vzdělávání.

Doporučení pro vysoké školy:

- využít Aktualizaci ke specifikaci (případně redefinici) poslání a operacionalizaci strategických priorit dlouhodobého záměru vysoké školy;
- vyhodnocovat uplatnění absolventů a budoucí požadavky trhu práce na absolventy různých úrovní a oborů vzdělání;
- rozlišovat akademickou a profesní profilaci konkrétních studijních programů v návaznosti na poslání vysoké školy;
- v podmínkách výzkumně orientovaných univerzitních vysokých škol definovat a rozvíjet integrující směry výzkumné činnosti.

Zajišťování kvality ve vysokém školství

Ministerstvo:

- bude podporovat vyvážený vztah mezi systémy vnitřního a vnějšího hodnocení kvality;

- bude přihlížet k Národnímu kvalifikačnímu rámci terciárního vzdělávání při posuzování záruk řádného uskutečňování vzdělávací činnosti ve smyslu zákona o vysokých školách;
- doporučí Akreditační komisi posuzovat nové žádosti o akreditaci studijního programu s ohledem na požadavky Národního kvalifikačního rámce terciárního vzdělávání;
- vytvoří metodiku používání Národního kvalifikačního rámce terciárního vzdělávání na institucionální úrovni;
- přistoupí na úrovni vládního členství k Evropskému registru agentur zajišťujících kvalitu ve vysokém školství (EQAR).

Doporučení pro vysoké školy:

- rozvíjet systémy vnitřního hodnocení kvality s důrazem na zajišťování kvality studijních programů prostřednictvím výstupů z učení a na podpůrné činnosti (např. poradenství);
- využívat (popř. upravit) kreditový systém vysoké školy v souladu s pravidly implementace Evropského systému pro akumulaci a převod kreditů (ECTS) obsaženými v dokumentu Evropské komise „ECTS User's Guide“⁴;
- vytvářet podmínky pro rozvoj pedagogických dovedností zejména u studentů doktorských studijních programů a mladých akademických pracovníků.

Personální politika

Ministerstvo:

- ve spolupráci s Ministerstvem práce a sociálních věcí bude řešit právní úpravu pracovních poměrů akademických pracovníků v souvislosti s novelizací zákoníku práce (a záměrem zabezpečit transpozici článku 5 odst. 1 rámcové dohody o pracovních poměrech na dobu určitou uzavřené mezi organizacemi UNICE, CEEP a EKOS, která je přílohou směrnice 1999/70/ES);
- připraví a začne uskutečňovat programy na podporu mezinárodní mobility a reintegrace výzkumných a pedagogických pracovníků.

Doporučení pro vysoké školy:

- přijmout vnitřní strategie rozvoje lidských zdrojů vymezující zejména zásady personální politiky ve vztahu k akademickým pracovníkům nad rámec habilitačních řízení a řízení ke jmenování profesorem (včetně systematické podpory osobního rozvoje a růstu, mezinárodní i vnitrostátní intersektorální mobility a reintegrace);

⁴ Zveřejněno na adrese http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/doc/ects/guide_en.pdf.

- hledat mechanismy důstojného zařazení odborníků z praxe do akademických komunit prostřednictvím kariérních řádů;
- přistoupit k *Evropské Chartě pro výzkumné pracovníky* a *Kodexu chování pro přijímání výzkumných pracovníků*, a to zejména s ohledem na význam těchto dokumentů v připravovaném 8. rámcovém programu Evropského společenství pro výzkum, technologický rozvoj a demonstrace.

2. Otevřenost

Oblast internacionalizace

Ministerstvo:

- bude i nadále formou finančních prostředků ze státního rozpočtu podporovat mobilitu studentů a akademických pracovníků (dofinancování programu Erasmus, institucionální plány, rozvojové projekty);
- ve spolupráci s Ministerstvem vnitra se bude zabývat problematikou udělování víz za účelem studia;
- bude spolupracovat na propagaci českého vysokého školství v zahraničí;
- bude motivovat vysoké školy k posilování zahraniční mobility a k získání ECTS/DS Labels prostřednictvím zásad a pravidel financování veřejných vysokých škol a zváží možnost budoucího zohlednění dalších oblastí mezinárodní spolupráce ve financování veřejných vysokých škol;
- v rámci projektu Bologna Experts bude vysokým školám poskytovat informace a metodickou podporu v oblasti mezinárodní spolupráce.

Doporučení pro vysoké školy:

- podporovat mobilitu studentů a akademických pracovníků i z vlastních zdrojů;
- zaměřit se na kvalitu a obsah zahraničních pobytů studentů i akademických pracovníků;
- vytvářet mezinárodní prostředí na vysoké škole;
- rozvíjet bilaterální i multilaterální spolupráci se zahraničními institucemi, a to i formou uskutečňování joint degree programů;
- zapojovat se do programů EU na podporu mezinárodní spolupráce;
- ucházet se o udělení ECTS a DS Labels jako ocenění důvěryhodného partnera pro zahraniční spolupráci.

Celoživotní vzdělávání a prostupnost

Ministerstvo:

- bude cestou metodického výkladu usilovat o sjednocení rozhodovací praxe při uznávání zahraničního studia pro účely dalšího studia;
- ve spolupráci s vysokými školami, profesními organizacemi a ostatními ústředními správními úřady bude hledat prostředky pro lepší rozlišení a provázání akademického a profesního uznávání vysokoškolských kvalifikací;
- bude usilovat o vyjasnění vztahu programů celoživotního vzdělávání uskutečňovaných na vysokých školách podle § 60 zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých

školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách) ke vzdělávacímu poslání vysokých škol (vč. zahrnutí evidence o celoživotním vzdělávání do SIMS).

Doporučení pro vysoké školy:

- vytvářet systémová pravidla pro uznávání předchozího studia, případně také předchozího (neformálního) učení;
- rozvoj poskytování (a podpora vytváření sítě) programů celoživotního vzdělávání zaměřených na zvyšování odborné kvalifikace na základě poptávky v regionu (na relevantním trhu práce).

Studující se speciálními vzdělávacími potřebami

Ministerstvo:

- vytvoří nový způsob finanční podpory studia osob se speciálními vzdělávacími potřebami (vč. zahrnutí evidence do SIMS) včetně metodického pokynu k zajištění minimálního standardu poskytování souvisejících služeb.

Doporučení pro vysoké školy:

- implementovat standardy služeb poskytovaných studentům se speciálními vzdělávacími potřebami.

Posilování zpětnovazebních mechanismů

Ministerstvo:

- bude usilovat o systematizaci rolí správních rad veřejných vysokých škol zejména s ohledem na koncepci výběru jejich členů, **koordinaci, hodnocení a metodickou podporu jejich činnosti při hodnocení veřejných vysokých škol;**
- bude usilovat o zvýraznění správních rad jako nástroje veřejné kontroly a zpětné vazby nad plněním poslání veřejných vysokých škol, a to zejména prostřednictvím jejich většího zapojení do hodnocení kvality činností veřejných vysokých škol.

Doporučení pro vysoké školy:

- podle okolností rozvíjet další mechanismy zpětné vazby ze strany veřejnosti (odborné praxe), zejména v oblasti vytváření, uskutečňování a hodnocení studijních programů.

3. Efektivita a financování

Změna pojetí decentralizovaných rozvojových programů

Ministerstvo:

- v Zásadách a pravidlech financování veřejných vysokých škol zvýrazní význam kvality a společenské relevance vysokoškolského vzdělání a v souvislosti s klesajícím počtem maturantů zvýší tlak na snižování počtu nově přijímaných a váhy financování podle počtu studentů;
- v rámci rozvojových programů zavede institucionální rozvojový program, v němž bude veřejným vysokým školám umožněno žádat o dotaci na podporu uskutečňování institucionálních rozvojových plánů spojených s ukazateli výkonu;
- nebude vyhlašovat rozvojové programy pro podporu tzv. decentralizovaných rozvojových projektů;
- prostřednictvím centralizovaných rozvojových programů bude nadále formou projektů podporovat jednak pražské vysoké školy při uskutečňování aktivit, jež mohou být v případě mimopražských vysokých škol financovány v rámci operačního programu Vzdělávání pro konkurenceschopnost, jednak systémovou spoluprací vysokých škol;
- pilotně odzkouší soustavu ukazatelů výkonu pro systém vysokého školství a stanoví jejich cílovou hodnotu v tříletém výhledu.

Doporučení pro veřejné vysoké školy:

- připravit varianty vývoje vysoké školy s ohledem na očekávaný počet studentů v následujících pěti letech;
- stanovit si a s ministerstvem projednat institucionální rozvojový plán se sledovatelnými ukazateli výkonu;
- předkládat údaje o naplňování rozvojových plánů k hodnocení správní radě, jejíž stanovisko si ministerstvo vyžádá.

Snižování studijní neúspěšnosti

Doporučení pro vysoké školy:

- systematicky monitorovat studijní neúspěšnost v jednotlivých studijních programech a rozvíjet opatření vedoucí k jejímu snižování při zachování kvality výstupů z učení (zejména rozvoj odpovídajících forem a metod vzdělávání, poradenství).

Ministerstvo:

- podpoří integraci kapacit na regionální bázi nebo na bázi celostátních sítí s cílem efektivnější spolupráce institucí obdobného nebo doplňujícího se oborového zaměření a dosahování synergií při plnění společných úkolů.

Termíny

Tuto Aktualizaci vysoké školy mohou využít při zpracování aktualizací svých dlouhodobých záměrů pro rok 2012 (dále jen aktualizace dlouhodobého záměru vysoké školy), které předloží ministerstvu ve dvou vyhotoveních **nejpozději do 31. října 2011**. V případě veřejných vysokých škol bude ve stejné lhůtě ministerstvu předložen také institucionální rozvojový plán s jednoznačně stanovenými cíli a ukazateli výkonu pro rok 2012. Institucionální rozvojový plán může tvořit integrální součást aktualizace dlouhodobého záměru vysoké školy nebo může být zpracován v samostatném dokumentu. Ve stejné lhůtě předloží veřejné vysoké školy ministerstvu také projekty předkládané v rámci centralizovaných rozvojových programů.

Příloha:

Příloha č. 1 Nástroje pro podporu naplňování priorit Aktualizace DZ 2012

Mgr. Josef Dobeš
ministr školství, mládeže a tělovýchovy

V Praze dne 9. června 2011

Příloha č. 1. Nástroje pro podporu naplňování priorit Aktualizace DZ 2012

Prioritní oblast	Priorita	Nástroje
Kvalita a relevance	Diverzifikace institucí a studijních programů	Zásady a pravidla financování veřejných vysokých škol v roce 2012: zvýraznění výkonových a kvalitativních parametrů
		Institucionální rozvojové plány veřejných vysokých škol
		OP VK
	Zajišťování kvality ve vysokém školství	Novelizace vyhlášky č. 42/1999 Sb. o obsahu žádosti o akreditaci studijního programu: zavedení národního kvalifikačního rámce terciárního vzdělávání
	Personální politika VŠ	Institucionální rozvojové plány veřejných vysokých škol
		Novelizace vyhlášky č. 42/1999 Sb. o obsahu žádosti o akreditaci studijního programu: institut garanta studijního programu
Otevřenost	Celoživotní vzdělávání a prostupnost	OP VK (prioritní osa 2 a 3); OP LZZ; Institucionální rozvojové plány veřejných vysokých škol
	Mezinárodní spolupráce	Komunitární programy EU, OP VK a další mobilitní programy (Aktion, CEEPUS III apod.); Rozvojové programy; vlastní prostředky vysokých škol
	Studující se speciálními vzdělávacími potřebami	Zásady a pravidla financování veřejných vysokých škol v roce 2012: systémová podpora vzdělávání studujících se speciálními vzdělávacími potřebami
	Posilování zpětnovazebních mechanismů	Doporučení osnovy výroční zprávy o činnosti a výroční zprávy o hospodaření vysokých škol; Koordinace a metodická podpora správních rad při hodnocení činností veřejných vysokých škol
Efektivita a financování	Snižování studijní neúspěšnosti	Institucionální rozvojové plány veřejných vysokých škol
	Integrace kapacit	Centralizované rozvojové programy; OP VK; OP VaVpl